

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Valtakunnallinen liikennejärjestelmä- suunnitelma vuosille 2021-2032

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma 2021-2032

- Ensimmäistä kertaa Suomessa laadittu kokonaisvaltainen **strateginen suunnitelma** liikennejärjestelmän kehittämisestä pitkällä aikavälillä.
- Suunnitelman laatiminen ja rakenne perustuvat liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettuun lakiin (503/2005).
- Laaditaan jatkossa neljän vuoden välein, aina 12 vuodeksi kerrallaan.
- Valmistelua ohjannut **parlamentaarinen ohjausryhmä**. Laaja **yhteistyö** sidosryhmien kanssa.
- Parannetaan **tietoa**, johon päätöksenteko pohjautuu. **Vaikutusten arviointi** olennainen osa valmistelua.
- Huomioitu **alueelliset erityispiirteet**.
- Laadittu alkuvuosien (2021-2024) osalta voimassa olevan julkisen talouden suunnitelman mukaisesti – rahoitusohjelman toteutuminen riippuu tulevista talousarviopäätöksistä.

Suunnitelman tavoitteet

Saavutettavuus

Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

Kestävyys

Ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat - erityisesti kaupunkiseuduilla.

Tehokkuus

Liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellinen tehokkuus paranee.

Tavoitteet ovat rinnakkaisia ja kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta

Suurimmat muutokset nykytilanteeseen

- **Perusväylänpidon rahoitustason pitkäjänteinen nosto** mahdollistaa valtion väyläverkon kunnosta huolehtimisen.
- Liikenneverkkojen ja palveluiden rahoitusta suunnataan nykyistä voimakkaammin **kestävän liikenteen edistämiseen**.
- Parannetaan **EU-rahoituksen hyödyntämistä** liikennejärjestelmän kehittämiseen.
- **Tiedon ja digitalisaation** mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti.
- **Tietopohjaista** päätöksentekoa kehitetään. Säännöllisesti päivittyvä liikenneverkon strateginen tilannekuva lähtökohtana suunnitelman toimeenpanossa.
- Vahvistetaan **kumppanuuksia** ja **yhteistyötä** liikennejärjestelmän kehittämisessä.

Liikenneverkkoja koskevat toimenpiteet

Vaikutukset väyläpolitiikan valmisteluun

Liikenne 12

Asettaa kriteerit ja rahoitustasot, joilla väyläverkkoa kehitetään ja pidetään kunnossa liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa tunnistettuihin tarpeisiin vastaamiseksi.

Hankkeista esitys **investointi-ohjelmassa** – pohjana TAE-valmistelulle - eduskunta päättää talousarviosta

Perusväylänpidon **perussuunnitelma** – ohjaa myös ELY-keskuksia

Suunnitteluohjelman päivitys ja hankearvioinnin laajentaminen

Suunnitelmallisuutta CEF-hakuihin – hyödynnetään EU-rahoitus täysimääräisesti

Suunnitelmallisuutta myös mm. MAL-neuvotteluihin liikenteen osalta

Huolehditaan väyläverkon kunnosta

- Rahoitusta kohdennetaan **liikenneverkon strategisessa tilannekuvassa** tunnistettuihin tarpeisiin.
- **Perusväylänpidon** rahoitus 1,4 mrd. €/v. 2025 alkaen + indeksikorotus
 - Maantiet 52 %
 - Rataverkko 39 %
 - Vesiväylät 9 %
- Väyläverkon **korjausvelkaa vähennetään** 2,8 mrd. eurosta 2,2 mrd. euroon. Korjausvelkaa vähennettäessä priorisoidaan **pääväyläverkko** ja huomioidaan **elinkeinoelämän ja työssäkäynnin** tarpeet **alemmalla tieverkolla**.
- **Maanteiden** talvihoidon korotettu taso ja korjausvelan väheneminen varmistettu. Parantamisen rahoitusta lisätty.
- Merkittävä satsaus **ratojen** parantamiseen ja korjauksiin.
- **Vesiväylillä** huomioidaan turvalaitteiden tarkoituksenmukainen kunto ja lisätään älykkäitä turvalaitteita kauppamerenkulun väylille.
- Väylänpitoa kehitetään edelleen **rahoituksen tehokkaan käytön** varmistamiseksi ja perusväylänpidon **tuottavuuden kohottamiseksi**.

Kehittämistä kaikissa väylämuodoissa tarpeiden mukaisesti (1/2)

- **Kehittämisinvestointien** rahoitus aikaisempien vuosien tasolla (n. 500 M €/v.)
- Rahoitus suunnittelukaudella yhteensä **6,1 mrd. €**, josta uusiin toimenpiteisiin 3,22 mrd. €
- Kehittämisinvestoinnit väylämuodoittain koko suunnittelukaudella (ml. jo päätetyt hankkeet):
 - Maantiet 45 % (uusiin 1,4 mrd. €)
 - Rataverkko 51 % (uusiin 1,7 mrd. €)
 - Vesiväylät 4 % (uusiin 0,13 mrd. €)
- Uusitaan vanhentuva junien kulunvalvontajärjestelmä (**Digirata**) 390 M € suunnittelukaudella.
- **Rataverkon kehittämisen** uusiin toimenpiteisiin suunnataan suunnittelukaudella yhteensä noin 1 700 M €.
 - rataverkon toimivuuden ja välityskyvyn kannalta kriittisimmät ja vaikuttavimmat isot kohteet (ml. peruskorjaukset) 900 M €
 - välityskykyä parantavat toimenpiteet maakuntakeskusten välillä huomioiden myös poikittaisyhteydet 400 M €
 - asemanseutujen ja ratapihojen toimivuutta edistävät toimet 200 M €
 - muulle kuin pääväyläverkolle (ml. vähäl. rataverkko) kohdistuvat toimet 200 M €

Kehittämistä kaikissa väylämuodoissa tarpeiden mukaisesti (2/2)

- **Maantieverkon kehittämisen** uusiin toimenpiteisiin suunnataan suunnittelukaudella yhteensä noin 1 390 M €.
 - Pääväylillä palvelutason parantamiseen merkittävimmissä kohteissa ja pistemäisesti ympäri Suomen elinkeinoelämän ja liikenneturvallisuuden tarpeet huomioiden 890 M €
 - Muulla verkolla elinkeinoelämän kannalta kriittisiin siltakohteisiin, maantielautoja korvaavien siltojen rakentamis- ja suunnittelukohteisiin, satama- tai terminaaliyhteyksiin ja muihin äkillisiin tarpeisiin 300 M €
 - muiden kuin MAL-seutujen kuntien elinkeinoelämän kehittämiseen ja maankäytön tukemiseen 200 M €
- **Meriväylien kehittämisessä** mahdollistetaan uudet merkittävät teollisuuden investoinnit ja niihin liittyvä merikuljetusten kasvu. Valtion kustannukset uusiin toimenpiteisiin suunnittelukaudella noin 130 M €.
- **MAL-kaupunkiseutujen kanssa yhteisrahoitettuihin** uusiin sopimusluonteisiin infrahankkeisiin ja mahdollisiin palveluiden kehittämisiin 661 M € suunnittelukaudella (22,8-100 M € vuodessa) vuosina 2024-2032 jo päätettyjen hankkeiden lisäksi.

Muuta liikenneverkosta ja solmukohdista

- **TEN-T-ydinverkkokäytävien radoilla** tavoitellaan pääväyläasetusta **korkeampaa palvelutasoa**, kuten 25 tonnin akselipainoja ja korkeampia nopeusrajoituksia.
- **Hankeyhtiöiden** valmistelutilanne huomioitu.
- **Kävelyn ja pyöräliikenteen** infrastruktuurin rahoitustaso 30 M € vuodessa (valtion osuus katuverkolla) 2025 alkaen
- **Liityntäpysäköintiin** yhteensä 30 M € vuosina 2025-27 (valtion osuus katuverkolla).
- **Yksityistieavustusten nosto** 25 M euroon 2023 alkaen
- **Katuverkkoon** liittyviä toimenpiteitä.

Lentoasemat ja satamat

Lentoasemaverkoston säilyttäminen nykyisellään ja vaikuttaminen verkostoperiaatteen puolesta EU:ssa

Matkaketjujen kehittäminen lentoasemille koko maassa

Lentoliikenteen kehitysnäkymät arvioidaan ja huomioidaan mm. **koronatilanteen vaikutukset**.

Valtio pyrkii huolehtimaan **kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen** toteutumisesta alueilla, joilla tavoite ei täyty raideliikenteen keinoin. Tarvittaessa lentoliikenteen turvaaminen erillisin päätöksin.

Säilytetään avustukset Finavian verkoston ulkopuolisille lentopaikoille nykytasolla.

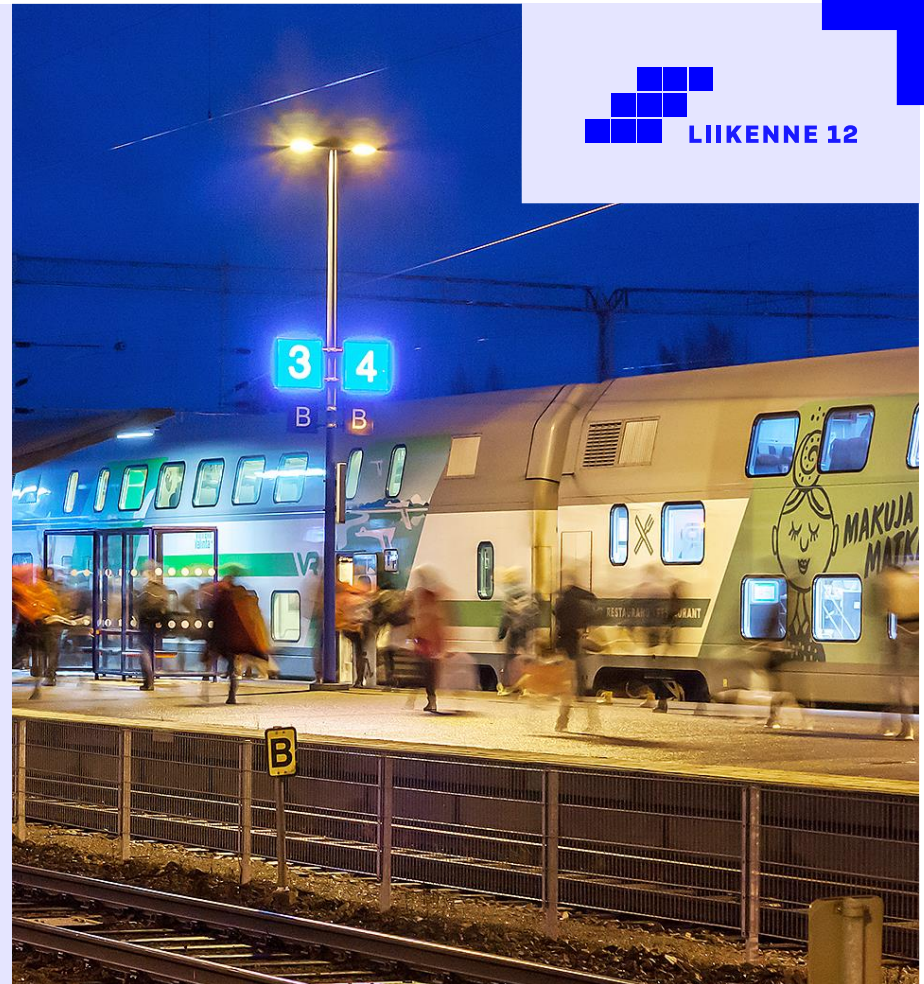
Satamissa hyödynnetään EU-rahoitusta laajasti mm. digitalisaatiota, automaatiota ja vaihtoehtoisia käyttövoimia edistävissä hankkeissa.

Merkittäviin satamiin johtavia liikenneyhteyksiä kehitetään hankearviointitietoa hyödyntäen.

Valtion ja satamien **yhteisrahoitus** meriväylähankkeissa mahdollisuuksien mukaan. Yhtenäiset käytännöt ja oikeudenmukainen kohtelu eri toimijoiden välillä.

Mahdollistetaan satamaan johtavan väylän omistajuuden siirtäminen, mikäli sen arvioidaan olevan sataman sekä valtion etujen mukaista mm. huoltovarmuus huomioiden.

Liikenteen palvelut

Joukkoliikenne

- Yhteistyön kehittäminen sekä markkinaehtoisen ja julkisesti tuetun liikenteen **palvelutason** selvittäminen (ml. taksiliikenne).
- Palvelutasotavoitteet kaukoliikenteelle
- Markkinaehtoista kaukoliikennettä täydentävät ostot henkilöliikenteessä sekä **joukkoliikennetukien korotukset** kaupunkiseuduille ja haja-asutusalueille 2025 alkaen.
- Varaudutaan joukkoliikenteen **elvyttävään tukemiseen**, ml. lentoliikenteen ostot maakuntakentille
- **Digi-ilmailun** kehittäminen.

Matkaketjujen sujuvoittaminen

- **Aikataulu- ja reittitiedot** kootaan kansallisesti.
- Pilottihankkeita **lippu- ja maksujärjestelmien** yhteentoimivuudesta.
- **Esteettömiin** matkaketjuihin panostusta.
- **Liikkumisen palveluiden** (ml. MaaS) edistäminen ja yhdistyminen muihin palveluihin koko maassa.
- Henkilökuljetusten **yhdistelyyn** vauhtia pilottihankkeilla

Logistiikkaan tehoa digitalisaatiosta ja uusista teknologioista

- **Tiedon ja digitalisaation** hyödyntämisellä saadaan tehostettua kuljetusketjuja.
 - Digitaalisen tiedon saatavuuden ja yhteentoimivuuden parantaminen
 - Tiedonvaihtoa edistävät välitysalustat ja yhteiset periaatteet
 - Tilastoinnin kehittäminen
- **Kaupunkilogistiikan** pilottihankkeiden avulla uusia teknologioita käyttöön.
- **Selvitykset** päästövähennysmahdollisuuksista, yhdistetyistä kuljetuksista ja transitoliikenteestä.

Läpileikkaavat teemat

Tieto, digitalisointi ja automaatio

- **Lainsäädännölliset puitteet** tiedon hyödyntämiselle
- **Digitaalisen liiketoiminnan peruspalveluiden** kokoaminen (Fintraffic, 25 M €)
- **Automaation** ja tiedon hyödyntämisen edistäminen pilottihankkeilla (76,5 M €).

Muita läpileikkaavia teemoja

- **Liikenneturvallisuuden nollavision** sitoutuminen 2050 mennessä ja liikenneturvallisuusstrategian laatiminen.
- **Liikenteen hallinnalla** tehoa nykyisestä väyläkapasiteetista ja reaaliaikainen tilannetieto kaikissa liikennemuodoissa.
- **Viestintäverkot** tukevat liikennejärjestelmän kehittymistä.
- Liikennejärjestelmän **varautuminen** ja **huoltovarmuus**, mm. riippuvuus viestintä-, tietoliikenne- ja energia-alasta ja ilmastonmuutoksen vaikutukset. Huoltovarmuuden ja **maanpuolustuksen** tarpeiden huomiointi liikennejärjestelmän kehittämisessä.

Alueellisia erityiskysymyksiä

- Suurten **raidehankkeiden hankeyhtiöiden** taustatiedot, yhteysvälien kuvaukset ja kaavoitusilanne sekä vaikutukset liikennejärjestelmään.
- **Sisävesiliikenne** päästövähennysten mahdollistajana ja luotsaustuki.
- **Yhteysalusliikenteen** järjestämismallin uudistaminen. **Maantielauttaliikenteestä** huolehtiminen hankintastrategian mukaisesti. Tarpeellisten **lainsäädäntömuutosten** toteuttaminen. Lossien korvaaminen **silloilla**.
- **Rajaliikenteen** sujuvuus
- **Kuljetustuki** Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Kumppanuuksien vahvistaminen ja EU-asiat

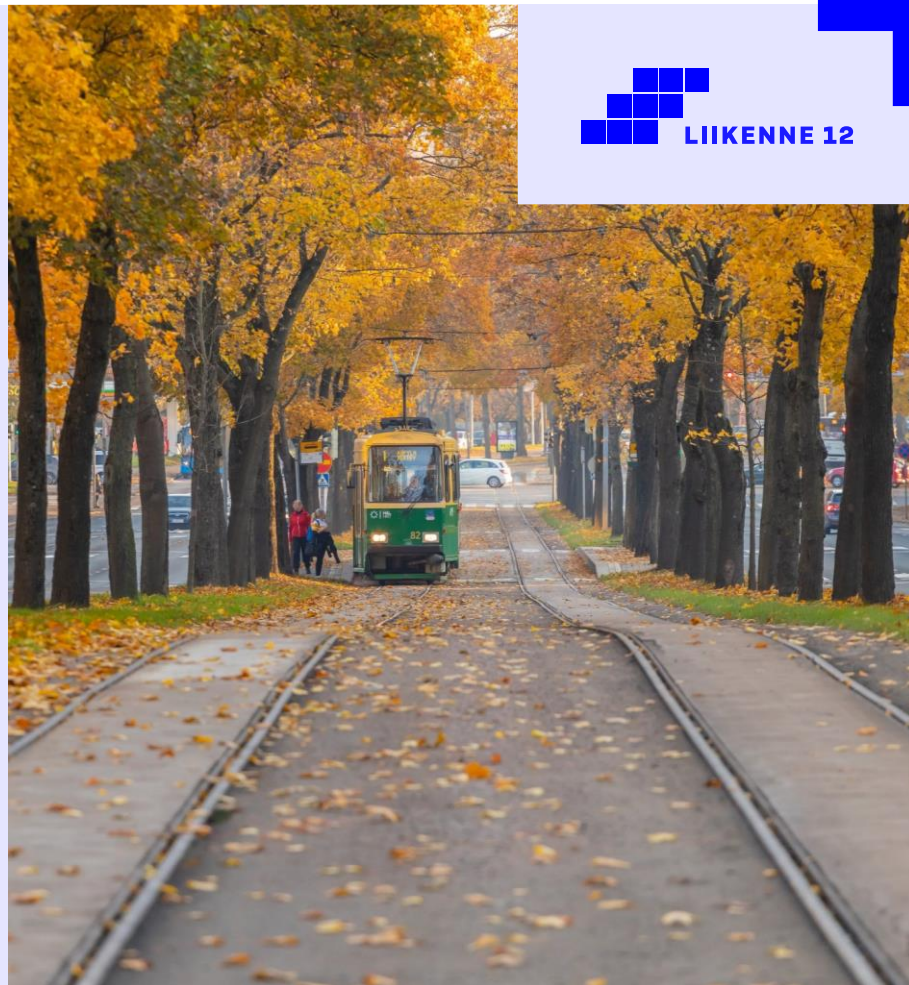

Kumppanuuksien ja yhteistyön vahvistaminen

- Suunnitelma **lähtökohtana liikenneasioiden käsittelylle erilaisissa sopimuksissa**.
- Kaupunkiseutujen kanssa yhteistyön edistäminen ensisijaisesti **MAL-sopimuksin**. Kehitetään yhteistyötä myös pienempien kokonaisuuksien osalta.
- Valtion ja kaupunkiseutujen välisissä sopimuksissa pääpaino **kestävässä liikenteessä** ja **saavutettavuudessa**. Käsiteltäviä aiheita mm. joukkoliikenteen ja matkaketjujen kehittäminen, kävelyn ja pyöräliikenteen edistäminen ja raideliikenteen kehittämisen seudulliset kysymykset.
- Lähtökohtana, että valtion väyläverkon määrärahojen kohdentamisesta linjataan suunnitelmassa ja sen toimeenpanossa.
- Kehitetään suunnitelman ja MAL-sopimusten laadintaprosesseja tukemaan paremmin toisiaan.
- Muissa sopimuksissa korostuu **kestävän kasvun tukeminen** sekä **työvoiman saatavuus**.

Sopimuksellinen yhteisrahoitus

- Valtio vastaa jatkossakin valtion väylien rahoituksesta.
- **Sopimuksellinen yhteisrahoitus.** Ei muutoksia lainsäädäntöön.
- **Ennakoitavuutta** valtion rahoitukseen kuntien hankkeissa.
- Suunnitelmassa kuvattu tilanteet, joissa sopimuksellista yhteisrahoitusmallia voidaan erityisesti hyödyntää ja kustannusjaot, joista on sovittu MAL-sopimuksissa valtion ja neljän suurimman kaupunkiseudun välillä (2020).

TEN-T-uudistukseen vaikuttaminen

- Suomen osalta huomioitava **pitkät etäisyydet** keskeisille Euroopan markkina-alueille, **ohuet liikenne- ja kuljetusvirrat** sekä **perifeeristen alueiden saavutettavuus**.
- Vaikuttamisessa huomioidaan esimerkiksi maanteiden ja rautateiden **pääväyliä** ja niiden palvelutasoa koskeva asetus sekä **fossiilittoman liikenteen** ja liikennejärjestelmän **digitalisaation** edistäminen. Suomen kannalta tärkeät **yhteydet kolmansiin maihin**, ml. Venäjälle, tulee huomioida asetuksessa.
- Valtio esittää suuntaviiva-asetukseen muutoksia, jotka **edistävät CEF-rahoituksen saamista Suomessa sijaitseville ydinverkkokäytävillä ja niiden varrella sijaitseville kaupunkiseuduille**.
- Huomioidaan, että asetus toimii pohjana myös muulle EU-lainsäädännölle
- Satama- ja lentoasemaverkon määrittämisen osalta pyritään vaikuttamaan niin, että kriteerit TEN-T-verkolle pääsemiseksi palvelisivat suomalaisten satamien ja lentoasemien kehittämistä hyvin.

EU-rahoituksen hyödyntäminen

- **Verkkojen Eurooppa** (CEF):
 - Tavoitteena saannon kasvattaminen
 - Pääpaino tulevalla CEF-rahoituskaudella **ydinverkkokäytävien ratahankkeiden** rakentamisessa ja suunnittelussa (valtion rataverkko ja hankeyhtiöt).
 - **Digirata**
 - Kaupunkiseutujen raidehankkeet, fossiilittoman liikenteen ja digitalisaation edistäminen sekä sotilaallinen liikkuvuus
 - Aktiivinen vaikuttaminen komission työhjelmiin

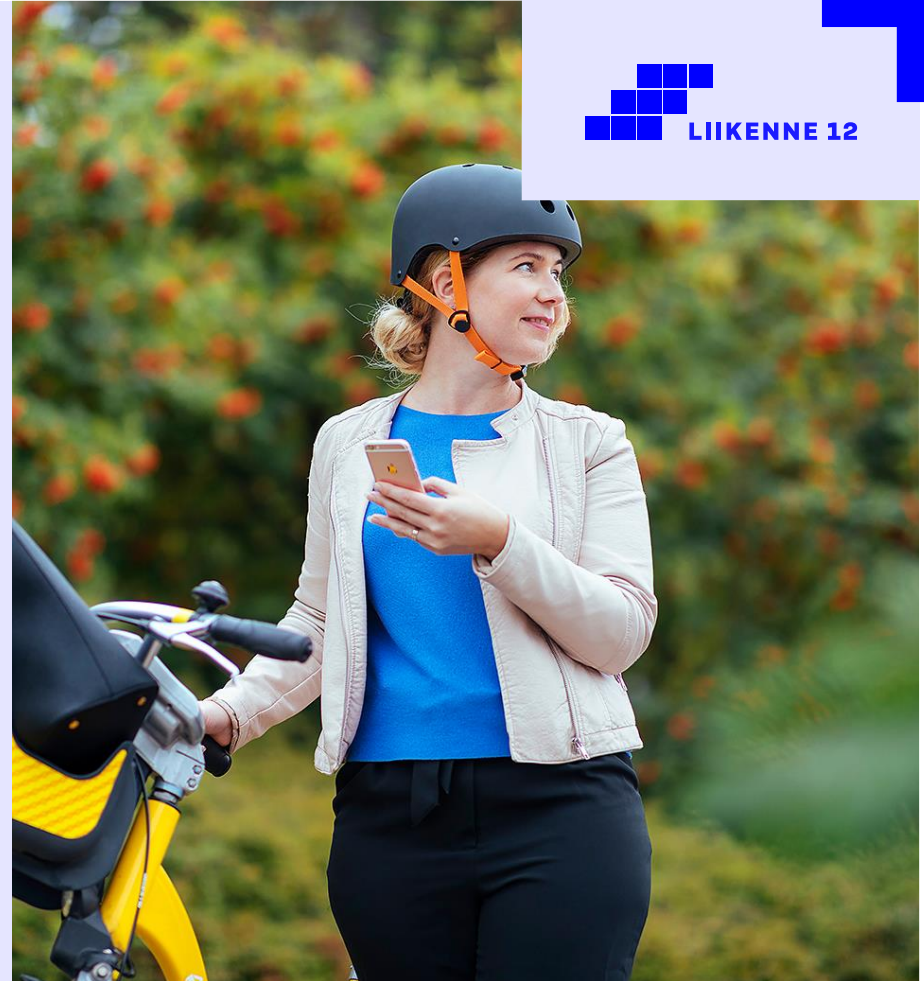

Liikennejärjestelmä- suunnittelun kehittäminen

Liikennejärjestelmätyn kehittämisen

- Luodaan puitteet **jatkuvalle yhteistyölle** eri suunnittelutasojen ja eri toimijoiden välillä
- Mahdollistetaan johdonmukainen suunnittelu kaikilla tasoilla:
 - yhteisen tilannekuvan kehittäminen ja hyödyntäminen (liikennejärjestelmäanalyysi/Liikenne- ja viestintävirasto)
 - tiedon välittyminen eri tahojen välillä
 - yhtenäiset vaikutusarviointimenetelmät
 - sidosryhmien osallistaminen

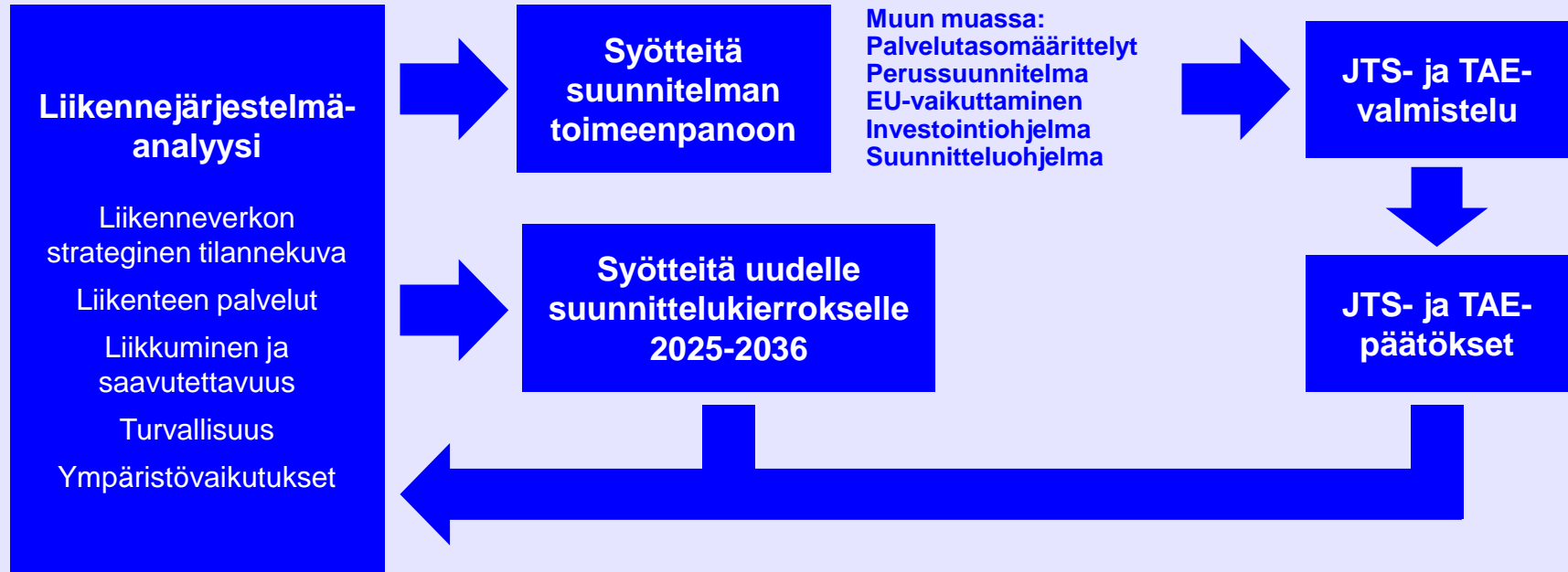

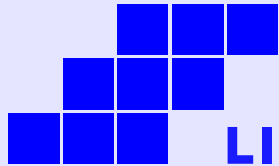
Liikennejärjestelmä-analyysi

- Liikennejärjestelmän **kehitys** ja **nykytila** valtakunnallisella ja alueellisella tasolla sekä **ennakointieto** toimintaympäristön muutoksista.
- Sisältää mm:
 - **Tarkastelun** eri osa-alueista, mm. liikenneverkon strateginen tilannekuva
 - Liikennejärjestelmän **tavoitteiden toteutumisen seuranta**
- **Läpileikkaavina** teemoina liikennejärjestelmän rahoituspohjan tarkastelu, liikennejärjestelmän kyberturvallisuus ja tietosuoja ja liikenteen automaatio

Tietopohjainen liikennejärjestelmän kehittäminen

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LVM LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

